

Færder nasjonalpark

Dato saksframlegg: 28.02.22
Møtedato: 08.03.22
Saksnr.: 11/22 a
Saksbehandler: Anne Sjømæling

Færder nasjonalpark – 10 år 2023

Færder nasjonalpark ble opprettet ved Kongelig resolusjon i august 2013. Åpningen ble markert med stort arrangement, med start på Verdens Ende, båtkortesje videre til Østre Bolæren, hvor frivillige aktører hadde stands/aktiviteter og fikk vist seg fram. Det var også underholdning fra scenen. Åpningen ble avsluttet med stor konsert på brygga i Tønsberg.

Da Færder nasjonalpark rundet 5 år ble det en liten markering på Færderseminaret 2018, hvor man satte fokus på «hva har skjedd på 5 år».

Forvalters vurdering

Det har skjedd mye på disse 10 årene, ikke minst i forhold til skjøtsel. Det har blitt gjort mye arbeid på flere av øyene, og også i Moutmarka. Mange frivillige gjør en stor innsats, i tillegg til at mange beitedyrholdere har dyr på beite og således bidrar godt til skjøtsel. Mye kartlegging ble gjort forut for opprettelsen, men i tillegg har ulike aktører bidratt med ny kunnskap og nye arter har blitt registrert. I 2015 ble den svært sjeldne planten Sandtimotei registrert, og i 2021 ble en svært sjelden bladlus registrert og det finnes flere eksempler.

Færder Utvalgte Kulturlandskap i jordbruket (FUKL) har også vært en viktig samarbeidspart i disse årene, det samme er Oslofjordens Friluftsråd.

Besøksstrategien for FNP ble godkjent i 2019. Færder og Ytre Hvaler har også blitt en viktig pådriver for bedring av tilstanden i Oslofjorden, blant annet gjennom kunnskapsinnhenting gjennom forskningsprosjektene «Krafttak for kysttorsken» og «Frisk Oslofjord». Sluttrapport for «Krafttak for kysttorsken» er levert, og «Frisk Oslofjord» er i sluttfasen med planlegging av sluttseminar i 2022.

Besøkssenter Færder nasjonalpark har blitt opprettet, og sammen har vi opprettet og drifter en fin nettside. Færder nasjonalpark har egen FB side, og fra 2022 er FNP også på instagram. Tjøme og Nøtterøy kommuner har slått seg sammen, og nye Færder kommune har blitt en nasjonalparkkommune.

Infopunktet på Østre Bolæren blir fullført i 2022, og flere av innfallsportene har fått skilting i henhold til designmanualen for Norges nasjonalparker.

Dette var en kort oppsummering av mye av det som har skjedd. Det er forvalters vurdering at det er mye godt arbeid og gode resultater å vise til, og at dette bør markeres.

Et jubileum kan markeres på flere måter – gjennom artikler på nettsiden/FB, foredrag, samling, fagdag, osv. Dette krever planlegging og økonomiske ressurser.

Færder nasjonalpark gjennomfører årlig faste arrangementer, gjennom samarbeidet med FUKL og Oslofjordens Friluftsråd driftes Kulturlandskapsskolen med ulike arrangement gjennom året, minst ett er type dagsseminar inne.

Færderseminaret seminaret planlegges og gjennomføres av Besøksenter Færder nasjonalpark, men i tett samarbeid med Færder nasjonalpark, og gjennomføres årlig.

Disse arrangementene kan være aktuelle samarbeidspartnere for markering.

Planlegging/gjennomføring

Dersom Færder nasjonalpark skal markere 10 års jubileum, bør det nedsettes en jubileumskomite som vurderer aktuelle arrangement/tiltak, og legger dette fram for styret i senere møte, forvalter anbefaler september møtet. En jubileumskomite bør bestå av 1-2 styrerepresentant, forvalter, og eventuelt 1-2 samarbeidsaktører. Forvalter har alene begrenset med ressurser til planlegging og gjennomføring.

Møter kan gjennomføres digitalt i tillegg til 1-2 fysiske møter. Saken til september møtet bør inneholde aktuelle arrangement/steder, samarbeidspartnere, budsjett, tidsplan.

Forvalter kontaktet Ytre Hvaler nasjonalpark, som var 10 år i 2019. Vedlegger programmet fra deres markering, samt invitasjon til hovedmarkering.

Saken legges fram for styret til drøfting.

Anbefaling:

Saken legges fram uten anbefaling.

Vedtak:

Velkommen ut til opplevelser i nasjonalparken!

Foto: Haakon Braathu Haaverstad

Ytre Hvaler
nasjonalpark

10 år 2019

Aktiviteter i jubileumsåret 2019

Program

Barneaktiviteter

Opplevelser

PROGRAM JUBILEUMSÅRET 2019

19. mai

SOMMERFUGLSAFARI
med Rune Aae.

Vi fanger inn sommerfugler og lærer mer om de vakre skapningene.

Oppmøte på parkeringsplassen ved Ørekroken kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

26. mai

BLOMSTERVANDRING
med biolog Jan Ingar Båtvik.

Bli med ut på vandring og opplev floraen i nasjonalparken.

Arrangementet passer for hele familien!

Oppmøte på parkeringsplassen ved Storesand kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

2. juni

FUGLEVANDRING
med Bjørn Frostad.

Bli med ut på vandring i nasjonalparken – Ornitolog Bjørn Frostad og naturveileder Randy Gunnar Lange tar dere med inn i naturen på Vikar.

Arrangementet passer for hele familien!

Oppmøte på parkeringsplassen ved Madamhaven, Vikar kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

5. juni

SPISELIGE VILLE VEKSTER

LANGS HAVET

med Stephen Barstow.

Velg selv om du ønsker å delta kun på foredrag eller hele dagen!

Alternativ 1. Foredrag på Besøkssenteret kl. 12.
50 kroner (kontant eller VIPPS) kun foredrag.

Alternativ 2. Foredrag på Besøkssenteret kl. 12.
Avreise Skjærhalden kl. 14.20 til Nordre Sandøy.
Ta med lunsj – vi spiser ute!
Vi plukker også ville vekster og lager en salat.
Tilbake på Skjærhalden kl. 20.20.
150 kr (kontant eller VIPPS) som dekker foredrag, utflukt og ferje.

Stephen Barstow er en oseanograf som har viet store deler av sitt liv til studier av spiselige ville vekster. Han bor i Malvik, og har iløpet av de siste 35 årene grodd over 6000 spiselige ville vekster på egen tomt som har blitt en permakultur besøksgård. Han blir kalt «den ekstreme salatmannen» da han i 2003 tilberedte en sommer salat med 537 forskjellige arter, en vintersalat med 140 arter og en pesto med 230 ulike løksorter fra hele verden som kan gro her i Norge. Stephen har gitt ut boken «Around the world in 80 plants» som har blitt svært populær verden over. Han er også leder i (KVANN) *Norwegian seed savers*. Stephen reiser mye rundt i verden og holder foredrag om sin store lidenskap.

16. juni

AKERØYDAGEN

Akerøydagen 2019 vil være startskuddet for markering av 10 års jubileet for Ytre Hvaler nasjonalpark. Natur, vern og historie vil settes i fokus.

Dagen arrangeres i samarbeid mellom Ytre Hvaler nasjonalpark, Hvaler kulturvernforening, Besøkssenter Ytre Hvaler nasjonalpark, Oslofjorden friluftsråd, Venneforeningen for Akerøy fort og Hvaler kommune.

PROGRAM:

- 10:30** Avgang Skjærhalden med M/S Olava
- 11:10** Ankomst Festningsholmen
- 11:20** Avgang Brattestø med M/S Olava
- 11:35** Ankomst Festningsholmen
- 11:50** Avgang Brattestø med M/S Olava
- 12:00** Ankomst Festningsholmen
- 12:10** Åpning av arrangement ved styreleder/ordfører Eivind Borge
- 12:30** Informasjon om kanonlavetter, skjøtsel og skilt på Festningen ved Kulturvernforeningen
- 12:45** «Kong Frederik IVs Tambourafdeling af 1704»
- 13:00** Første avgang Festningsholmen med M/S Olava til Akerøya (kjører skyttel)

13:15 Aktiviteter starter på Akerøya

- **Undring i fjæra** med Besøkssenter Ytre Hvaler på stranda
- **Blomstervandring** med Jan Ingar Båtvik (start fra hovedhuset)
- **Fuglevandring** med Ornitologisk forening (start fra hovedhuset)
- **Historisk vandring i Anne Martha og Johan Borgens fotspor** med Jørn Enger (hovedhuset)
- **Med fokus på marin forsøpling** (start fra hovedhuset)

15:15 Første avgang med M/S Olava fra Akerøya om Festningsholmen til Brattestø

Kjøre skyttel til alle som skal til Brattestø er tilbake

16:00 Avgang med M/S Olava fra Akerøya til Skjærhalden

16:40 Ankomst Skjærhalden

23. juni

EN HEL DAG I NATUREN

Aae, Båtvik og Lange viser fangst i sommerfuglfeller, fuglefangst og insekter.

Oppmøte på Ocean Hope, «Søplehytta», Storesand kl. 10.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

Foto: Haakon Braathu Haaverstad

23. juni

STORESANDDAGEN

i regi av Oslofjorden friluftsråd, Storesand.

26. juni

INSPEKTØR INSEKT

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

26. til 30. juni

Nasjonalparken deltar på

GLOMMAFESTIVALEN

med stand og aktiviteter.

1. juli

MARINBIOLOG FOR EN DAG

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

3. juli

UNDRING I FJÆRA

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

3. juli

DET FANTASTISKE HAVET

med Kristian Schumacher.

Schumacher er naturfotograf, biolog og kaller seg selv en generell naturnerd! Han vil vise bilder og film fra dyrelivet i Oslofjorden.

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 14.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

8. juli

INSPEKTØR INSEKT

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

Foto: Haakon Braathu Haaverstad

10. juli

UNDRING I FJÆRA

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

11. til 13. juli

Nasjonalparken deltar på

MARIN OPPLEVELSESPARK

på Isegran, Fredrikstad,
Tall Ships Races.

Hver dag fra klokken 11 til 18.

15. juli

UNDRING I FJÆRA

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

16. juli

MAURLØVESAFARI

Det er sommer på Hvaler. Hver dag kryper solstrålene litt lenger ned i sanden. Varmen vekker maurløva fra vintersøvn. Det er lenge siden hun har spist, men hun har ingen hast.

Kom på Besøkssenteret og lær mer om strandmaurløven. Etterpå går vi ut i naturen og leter etter strandmaurløvene!

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
Gratis arrangement

Illustrasjon: Inger Lise Belsvik

17. juli

MARINBIOLOG FOR EN DAG

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

18. juli

Besøkssenteret deltar med

UNDRING I FJÆRA

på Herføldagen.

20. juli

DET FANTASTISKE HAVET

med Kristian Schumacher.

Schumacher er naturfotograf, biolog og kaller seg selv en generell naturnerd! Han vil vise bilder og film fra dyrelivet i Oslofjorden.

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 14.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

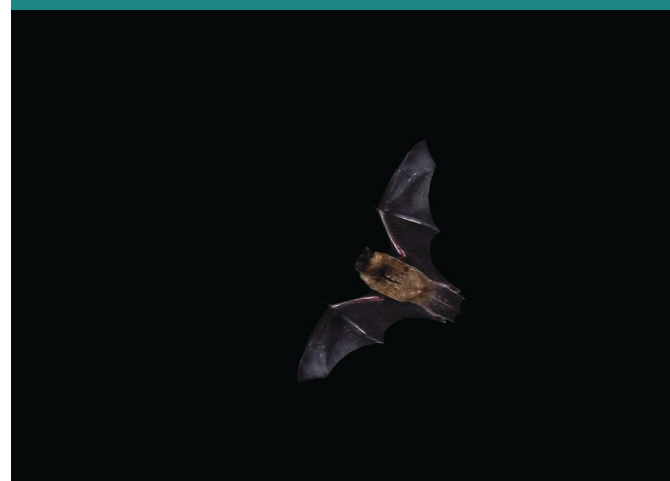
21. juli

FLAGGERMUSNATT

med Mette Klann

Foredrag om flaggermus på Besøkssenteret, deretter går vi ut for å «lytte» etter flaggermus med spesielle flaggermusdetektorer. Lær mer om nattens mystiske skapninger. Spennende for både små og store!

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 22.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

22. juli

MARINBIOLOG FOR EN DAG

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

24. juli

UNDRING I FJÆRA

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

Foto: Tone Langvik

27. juli

SPOR OG SPORTEGN TIL NATUROPPLEVELSER

med Randy Gunnar Lange

Hvordan kan man lære seg å legge merke til mer når man er i naturen. Oppstart med foredrag på senteret, deretter går vi en tur langs havet til Storesand. Underveis lærer deltagerne en rekke sanseøvelser som åpner naturen på en ny måte.

Randy Gunnar Lange er sentermedarbeider/naturveileder ved Besøkssenter Ytre Hvaler nasjonalpark. Han har en Bachelor i økologi fra universitetet i sørøst Norge, en mastergrad i naturforvaltning fra NMBU med fokus på naturveiledning og en spesialisering i fugl fra Nord universitet.

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

28. juli

YTRE HVALERS NATURHISTORIE

med Stefan Von Bothmer.

Bli med på en guidet vandring for alle sansene gjennom historien, landskapet, naturen og kulturen her i skjærgården på Hvaler.

Stefan von Bothmer er biolog som tidligere har vært lærer på Sveriges landbruksuniversitet. Han driver til daglig Koster's Trädgårdar sammen med sin kone. Han har lenge guidet både i kajakk og på land på Koster.

Oppmøte på parkeringsplassen på Storesand kl. 10.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

29. juli

UNDRING I FJÆRA

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

31. juli

MARINBIOLOG FOR EN DAG

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

4. august

FLAGGERMUSNATT

med Mette Klann

For annen gang arrangerer vi foredrag om flaggermus på Besøkssenteret, deretter går vi ut for å «lytte» etter flaggermus med spesielle flaggermusdetektorer. Lær mer om nattens mystiske skapninger. Spennende for både små og store!

Mette Klann var å starte daværende Oslo og Akershus flaggermusgruppe i 1991, som er det vi i dag kjenner som NFZ's flaggermusgruppe.

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 22.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

5. august

INSPEKTØR INSEKT

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

Foto: Haakon Braathu Haaverstad

7. august

UNDRING I FJÆRA

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

10. august

FILMVISNING: SONIC SEAS.

Etter filmen vil fagansvarlig, Jan Martin Normann fra Greenpeace, snakke om havets tilstand.

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 14.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

11. august

SOMMERFUGLSAFARI

med Rune Aae.

Vi fanger inn sommerfugler og lærer mer om de vakre skapningene.

Oppmøte på parkeringsplassen ved Ørekroken kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

12. august

UNDRING I FJÆRA

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

18. august

BLOMSTERVANDRING

med Jan Ingar Båtvik.

Bli med Besøkssenteret og biolog Jan Ingar Båtvik ut på vandring og opplev floraen i nasjonalparken. Arrangementet passer for hele familien!

Oppmøte på parkeringsplassen ved Guttormsvauen kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

Foto: Haakon Braathu Haaverstad

21. august

THE MAGICAL NATURE OF HVALER

with Randy Gunnar Lange.

"How to become more aware when you are in the out of doors. There will be a lecture inside Visitorcentre Ytre Hvaler nationalpark (Torvet 7, 1680 Skjærhalden) at 12 pm, before we head out. I will share exercises I have learned from the native American culture to strengthen and train your senses to become more aware here in one of the most biodiverse areas of Norway. We will explore nature in the forest and along the ocean. Welcome to a day of coming to your senses."

Randy Gunnar Lange is a nature interpreter at Visitorcentre Ytre Hvaler nationalpark. He holds a bachelor in ecology from the University of South-Eastern Norway, a masters degree in Natural Resource management with focus on nature interpretation from the Norwegian University of Life Sciences and a specialisation in birds from Nord University.

Meeting point at Visitorcentre
Ytre Hvaler Nationalpark
NOK 50,- per person

24. august

PLANTEARVEN PÅ HVALER

med Hans Kristian Rød.

Foredrag om bevaring av gamle kulturplanter på Hvaler.

Oppmøte på Besøkssenteret kl. 16.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

25. august

FUGLEVANDRING

med Bjørn Frostad.

Bli med ut på vandring i nasjonalparken – Ornitolog Bjørn Frostad og naturveileder Randy Gunnar Lange tar dere med inn i naturen på Viker. Arrangementet passer for hele familien!

Oppmøte på parkeringsplassen ved Madamhaven, Viker kl. 12.
50,- per person (kontant eller VIPPS).

7. september

NASJONALPARKEN 10 ÅR

Lørdag 7. september inviterer vi til jubileumsmarkering og et stort familiearrangement på Skjærhalden!

Det blir ulike aktiviteter og stands med fokus på natur og friluft fra klokka 12 til 16. Her blir det mulighet for å delta i krabbefiske, natursti, konkurranser, undring i fjæra med mer. Vi benytter torget, Lilleputtsenteret, brygga og «Bystranda» til de ulike aktivitetene.

Fra klokka 16 blir det familiearrangement fra scenen på torget. Med oss på scenen har vi Kong Neptun, Aleksander Hermansen som konferansier, PLOPP med underholdning for barna og Johannes Lindrupsen med show for hele familien. Richard Burgess og Patrik Wingård avslutter det hele med viser og folkemusikk.

Vi ønsker deg varmt velkommen!

BARNEAKTIVITETER

MARINBIOLOG FOR EN DAG

Vær med på tur og undersøk hvordan det er å være marinbiolog. Vi bruker forskjellig utstyr og gjør ulike forsøk. Etter en tur ute i fjæra drar vi tilbake på senteret og dissekerer fisk.

Vi har begrensede plasser for hver aktivitet, vær derfor tidlig ute med påmelding, senest kl. 16 dagen i forveien. Ved påmelding vil dere motta en bekreftelse. Påmelding på epost, besokssenter@hvaler.kommune.no eller telefon +47 404 42 887

Aldersgrense: 6 år

Varighet: ca 2,5 timer

Oppmøte: Besøkssenteret

Pris: 50 kr per barn

Datoer: 1. juli, 17. juli, 22. juli og 31. juli

INSPEKTØR INSEKT

Visste du at sommerfugler smaker med føttene, og at maur kan bære 50 ganger sin egen vekt? Bli med ut i naturen og lær om insektenes fantastiske verden! Ved bruk av insekthåver og lupen, ser vi nærmere på insektene i nasjonalparken.

På denne aktiviteten er det værforbehold. Ved regn og/eller mye vind vil insektene søke ly og gjemme seg, og aktiviteten må dermed avlyses.

Vi har begrensede plasser for hver aktivitet, vær derfor tidlig ute med påmelding, senest kl. 16 dagen i forveien. Ved påmelding vil dere motta en bekreftelse. Påmelding på epost, besokssenter@hvaler.kommune.no eller telefon +47 404 42 887

Foto: Tone Langvik

Aldersgrense: 6 år

Varighet: ca 2,5 timer

Oppmøte: Gis ved påmelding

Pris: 50 kr per barn

Datoer: 26. juni, 8. juli og 5. august

UNDRING I FJÆRA

Hva skjuler seg under steinene i vannkanten?
Hva spiser en krabbe og kan vi se forskjell på
gutt og jente? Hvilke dyr kan vi fange med en
bunnskrape? Bli med ut på oppdagelsesferd i
Kong Neptuns rike!

Vi har begrensede plasser for hver aktivitet, vær derfor
tidlig ute med påmelding, senest kl. 16 dagen i forveien.
Ved påmelding vil dere motta en bekreftelse.
Påmelding på epost, besokssenter@hvaler.kommune.no
eller telefon +47 404 42 887

Aldersgrense: 6 år

Varighet: ca 2,5 timer

Oppmøte: Besøkssenteret

Pris: 50 kr per barn

Datoer: 3. juli, 10. juli, 15. juli, 24. juli, 29. juli,
7. august og 12. august

OPPLEVELSER I NASJONALPARKEN

Kyststiene er utmerket for deg som ønsker å vandre og lære Hvalernaturen bedre å kjenne. Laster du ned appen Outtt kan du lagre alle favoritt-opplevelsene dine i nasjonalparken med turkart, bilder og beskrivelser klart for offline bruk.

Ørekroken er en unik og sårbar naturperle.

Kyststien på Kirkøy er 6 km fra Skjærhalden til Lille Rødshue. Det er mange perler underveis: Om du tar turen for å «møte våren», kald og klar, eller for en svømmetur i sommersonnen; uansett vil det bli en naturopplevelse du blir lykkelig av. Turen kan starte fra parkeringsplassen i svingen ved den gamle kirken på Kirkøy, og fortsette videre på sti gjennom furuskogen i Hvaler prestegårdskog naturreservat til stranden ved Ørekroken. Dette store sand- og strandområdet er levested for mange sjeldne insekter.

Hva med å dra på maurløvesafari?

Hvaler (Ørekroken) har den største bestanden av strandmaurløva, Myrmeleon bore, i Norge. Strandmaurløven er rødlistet som sterkt truet (EN). Strandmaurløva trenger varme kyststrender, gjerne i nærheten av kratt og glissen furuskog. Den trenger fin sand, med passe forstyrrelser, så ikke plassene gror igjen. Men den tåler ikke for mye tråkk eller ødeleggelse av fangstgroper. Derfor er det fint at du følger den merkede kyststien på Ørekroken. Men se gjerne om du kan finne de fine fangstgroperne til maurløvene. Legg deg forsiktig ned ved siden av, og se hva som skjer. Hvis du tør. Virkeligheten er dramatisk. Veldig dramatisk...

På Besøksenteret kan du få vår brosjyre om strandmaurløven. Ta den gjerne med på turen og lær mer.

En annen perle mellom Skjærhalden og Lille Rødshue er Storesand

Storesand er lett tilgjengelig, også med kollektivtransport fra Oslo, og kyststien går tvers gjennom området. Turen går fra kirken gjennom skyggefull skog, og blir stadig mer variert når du nærmer deg stranda på Storesand. I det ytterste beltet med kystskog er krokete furuer snarere regelen enn unntaket. Og når skogen tar slutt, åpenbarer det seg et fantastisk skue – i sterke og vakre farger; blått fra hav og himmel, og et spekter av gyldne toner fra steiner, sand og svaberg. Storesand er et av de mest besøkte stedene i hele nasjonalparken. Her kan du bade, telte og nyte livet!

I jubileumsåret 2019 vil Storesand Friluftshus bli påbegynt. De gamle bygningene skal rives, og nye, moderne bygninger erstatter dem i løpet av 2020. Storesand Friluftshus skal være et attraktivt turmål til glede for alle – barn og unge, lag og foreninger, småbarnsforeldre og pensjonister, og huse aktivitet, naturinformasjon og service for friluftslivet – året rundt. Det vil også gjøre området mer tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne.

Foto: Tone Langvik

Storesand med krokete furuer og vakker solnedgang

Guttormsvauen og Kuvauen – flotte tur- og badeområder ut mot havet

Kyststien på Vesterøy er ca 6 km fra Papperhavn til Utgårdskilen, men kan deles opp i etapper og gjøres som rundturer om det forenkler logistikken i forhold til hvor bilen er parkert. Værhardt når sydvesten står på som hardest, men en idyll sommerstid når godværet innfinner seg. Langs kyststien er det mange fine steder å telte, og solnedgangene er magiske her ute ved havet. Det er ingen spesielle restriksjoner på hvor du kan sette opp telt langs kyststien, så det er reglene i Friluftsløven som gjelder. Men husk, det er forbudt å slå opp telt nærmere sjøen enn 50 meter.

Guttormsvauen og Kuvauen er to langstrakte kiler på denne kyststrekningen, med langgrunne, barnevennlige strender. Fra parkeringsplassene ved Vauerveien (fylkesvei 473), går du på fine stier gjennom skogen ned til de to badeplassene. Godt egnet for barnevogn.

Guttormsvauen ligger østenfor Kuvauen. Den strekker seg langt innover og har utvilsomt en gang vært et sund som hadde forbindelse med Vauerkilen.

Midtveis ut i Guttormsvauen, på vestsiden, ligger sandstranda hvor sola kommer inn hele dagen. Småkulper i sanden (plaskedammer) gjør den ekstra populær blant barn. På en smal gresslette innerst i kilen er det plass til en del telt.

Tar du turen over fjellet vestover til Kuvauen, får du etter hvert fantastisk utsyn utover havet og til Søsterøyene. Det er ingen skilt som forteller deg veien, men enkelte malte merker på fjellet gjør det. Og om du beveger deg utenfor stiene, så finner du nok enkelt frem uansett på grunn av det åpne landskapet, og det setter jo litt «krydder» til turen å havne utenfor allfarvei. Geologisk sett er dette en skattkiste. Ikke bare glattskurt granitt; det er innslag av gneis, diabasganger og pegmatittfelt. Fra istiden finner vi imponerende skuringsstriper, jettegryter og store partier med rullestein. Og landskapet er svært varierende langs hele strekningen. Stien går i en bue ned til Kuvauen. På veien passerer du Slettevika, Kråkevika og Pølsesund. Fra toppen av fjellet går stien bratt ned mot de fredede, røde sjøbuene i sjøkanten i Kuvauen. Her holdt fiskerne og losene til. Den smale kilen ga god le for havets raseri.

Foto: Tone Langvik

Guttormsvauen har langgrunn, barnevennlig strand.

OPPLEVELSER I NASJONALPARKEN

Tisler – en spennende øy i havet for båtfolk

Tisler ligger som en utpost mot havet nær de fiskerike områdene utenfor Hvaler og har i lang tid vært bosted for fiskere og loser. Bosettingshistorien på Tisler går tilbake til middelalderen og strekker seg fram til 1939.

Her finner du et kulturlandskap i utskjærgården med nedlagte gårdsbruk og tidligere dyrket mark. Sauer beiter på øya om sommeren for å ivareta det vakre kulturlandskapet.

På det meste livnærte 30 mennesker seg her. I dag er noen helårshus bevart som feriesteder og i tillegg er det kommet en del nye hytter. Men hele strandsonen og de tilstøtende øyer og holmer er sikret som friluftsområde for allmennheten, og er en del av Ytre Hvaler nasjonalpark.

Tislerøyene har preg av snaufjell og lynghei, men i lune kroker og sprekker er det rikt og variert planteliv. På nordøstsiden av øya finner du en molo med to flotte sandstrender på hver side av moloen.

I noen områder på øya og øyene rundt Tisler, er det etablert ferdselsforbud for å beskytte sjøfugl i perioden f.o.m. 15. april t.o.m. 15 juli.

Sauer beiter på Tisler sommerstid for å ivareta det vakre kulturlandskapet

På Herføl kan man få seg en flere timer lang vandringstur

Herføl – en øy for øyhoppere

Herføl er den sydligste bebodde øya på Hvaler. Storhavet rett ut. Holmer og skjær. Trange sund. Kulturminner. Denne øya har alt. Det går ferge fra Skjærhalden på Kirkøy, og en båttur ut til Herføls hovedbrygge på øyas østside gir utgangspunkt for flotte turer. Øyas nettverk av stier er godt skiltet.

For de som ønsker å vandre langs kysten, er Herføl et funn – hele året gjennom! Her kan man få seg en flere timer lang vandringstur i ro og mak. Blankskurte svaberg, strandenger, rullesteinstrender, gravrøysen fra bronsealderen, spektakulære jettegryter og et lynchlandskap som minner om norsk høyfjell gir varierte opplevelser.

«Herfølsåta» er en stor gravrøys fra bronsealderen, nær 30 meter i diameter, som kan ses langt til havs, der den troner øverst på et av Herføls høyeste punkt. Gravrøysa ligger med flott utsikt i alle retninger.

Det høyeste punktet på øya er Linnekleppen på 31 meter. Her ligger et annet landemerke som kan ses langt til havs. En ruvende svart- og hvitstripete varde, som måler nesten

9 meter i høyde. Linnekleppen ligger sydvest på øya, inne i nasjonalparken, og en tur opp til varden belønner deg med fantastisk utsikt over horisonten til Skagerrak og Sverige med Koster-øyene. Fra Linnekleppen kan du fortsette turen sydover over svabergene mot «Katedralen», den store jettegryta med form som et gotisk kirkevindu. Ved «Katedralen» er det et fantastisk landskap av svaberg som istiden har skapt.

Til tross for at deler av øya er karrig og værhard er det rike vegetasjonstyper og mange sjeldne plantearter å finne på denne øya. Her vokser krevende plantearter som strandmalurt, smalsøte, dverggylden, hartmannsstarr og tusengylden.

Foto: Tone Langvik

Foto: Tone Langvik

Besøkscenter Ytre Hvaler nasjonalpark

Nasjonalparkens Besøkscenter finner du i Kornmagasinet, sentralt plassert på Skjærhalden.

På besøkscenteret kan du lære om livet over og under vann. Ta en titt på utstillingene, se filmen om nasjonalparken, besøk barnekroken, bli med på skattejakt ute og opplev flere morsomme aktiviteter.

Vi arrangerer også foredrag og guidede turer så du kan få lære mer om naturen og miljøet her i Nasjonalparken vår.

BESØKSSENTERETS ÅPNINGSTIDER:

Høysesong (fra medio juni til medio august)
Alle dager i uken kl. 10 – 20

Mellomsesong (Palmehelgen til medio juni og medio august til og med uke 40)
Mandag til fredag kl. 10 - 15
Lørdag og søndager kl. 10 – 16

Lavesesong (januar til påske og uke 41 til 50)
Tirsdag til fredag kl. 10 – 15

Lilleputtsenteret nede på brygga

Nede på brygga ligger Lilleputtsenteret, med akvarium og krabbekummer.

Hver fredag mellom kl. 13 og 18 i tidsrommet fra 15. juni til 17. august mates fiskene i akvariet, og det blir ulike aktiviteter og konkurranser på brygga.

Kong Neptun vil også i jubileumsåret gjeste nasjonalparken og Skjærhalden. Årets forestilling vil du finne ved Lilleputtsenteret og Kong Neptuns trone.

FORESTILLINGER:

Tirsdag 2. juli (16.00 & 18.00)

Fredag 5. juli (16.00 & 18.00)

Tirsdag 9. juli (16.00 & 18.00)

Onsdag 10. juli (16.00 & 18.00)

Forestillingen vil også være på en skute i Fredrikstad sentrum, under Tall Ships Races, lørdag og søndag 13. og 14. juli.

**Ytre Hvaler
nasjonalpark**
10 år 2019

**Hvaler
kommune**

Invitasjon til markering av Ytre Hvaler nasjonalparks 10 års jubileum

Ytre Hvaler nasjonalpark feirer i år 10 års jubileum. Det har vært jubileumsmarkeringer fra 16. juni, med en rekke arrangementer gjennom hele sommeren. Markeringen avsluttes med et større arrangement på Skjærhalden, lørdag 7.september 2019. Informasjon om hva som skjer gjennom dagen finner dere vedlagt.

Mange har hatt en stor betydning for nasjonalparken vår. Både i forarbeidet, opprettelsen og ikke minst nå i det daglige arbeidet med vern, skjøtsel, besøk og informasjon.

For å markere 10 års jubileet litt ekstra inviteres DU til en lunsj på restaurant Første Reis på Skjærhalden, lørdag 7.september klokken 13.00.

Som dere ser av vedlagt program, vil en rekke natur- og friluftsansjoner være med å skape en familiedag på Skjærhalden mellom klokken 12.00 og 16.00. Med denne invitasjonen håper vi også at du vil tilbringe mer av dagen sammen med oss. Familiearrangementet vil starte klokken 12.00 – det vil derfor være en fin mulighet til å få med seg en del av dette før lunsj. Klokken 15.00 serveres kake og kaffe på torget før vi vil gå over i et mere underholdningsprogram med en offisiell åpning og hilsen fra scenen klokken 16.00.

For organisering rundt lunsjen ønsker vi en tilbakemelding på din deltakelse innen 3. september. Denne kan gis til Thomas H. Olsen på othh@hvaler.kommune.no

For arrangementskomiteen
Ytre Hvaler nasjonalpark 10 år
Thomas Holmen Olsen
Kultursjef og leder for Besøkssenter Ytre Hvaler

